

Για έναν πιο δίκαιο και πιο συλλογικό τουρισμό αξιοποιώντας την καινοτομία

Δρ. Σωτήρης Βαρελάς

Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Τουριστικών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Πειραιώς- Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου
του Ελληνικού Παραρτήματος του Παγκόσμιου Οργανισμού
για την τεχνολογία στον τουρισμό
και τα ταξίδια IT and Travel & Tourism (IFITT)

Ο Δρ. **Σωτήριος Βαρελάς** είναι Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Τουριστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς με γνωστικό αντικείμενο «Στρατηγική Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουριστικών Οργανισμών».

Είναι Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Παραρτήματος του Παγκόσμιου Οργανισμού για την τεχνολογία στον τουρισμό και τα ταξίδια IT and Travel & Tourism (IFITT).

Διαθέτει 12ετή επαγγελματική εμπειρία ως επιστημονικός σύμβουλος σε τουριστικούς οργανισμούς ενώ είναι coFounder της start up επιχείρησης με αντικείμενο τον εικονικό τουρισμό NeTourWork.

Επιστημονικές του εργασίες έχουν δημοσιευθεί σε αρκετά διεθνή επιστημονικά περιοδικά ενώ ο ίδιος είναι μέλος στην συντακτική ομάδα αρκετών περιοδικών και συνεδρίων.

Εισαγωγή

Ο Ελληνικός τουρισμός αποτελεί βασική οικονομική δραστηριότητα, με μια πολυδιάστατη δομή κρίσιμων ομάδων εμπλεκομένων, με καθοριστικές πολλαπλασιαστικές δυνάμεις σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, η κατασκευή, ο πολιτισμός, η ψυχαγωγία και με εξωστρεφή κυρίως κατεύθυνση. Διαχρονικά επιδεικνύει ένα κεντρικό-σταθεροποιητικό στοιχείο στις κρίσεις, ειδικότερα στην οικονομική που απασχολεί τη χώρα. Το ίδιο δεν ίσχυσε με την πρόσφατη κρίση covid-19 όπου αναδείχθηκαν τα εγγενή και διαχρονικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ελληνικός τουρισμός. **Η έλλειψη στρατηγικής καθώς και συγκεκριμένου προσανατολισμού και προγραμματισμού σε κεντρικό επίπεδο** για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού τις προηγούμενες δεκαετίες είχε ως αποτέλεσμα να αναπτυχθεί **ένα τουριστικό προϊόν το οποίο δεν διαχεόταν δίκαια σε επίπεδο διακριτών χωρικών ενοτήτων και Περιφερειών αλλά και συλλογικά σε επίπεδο κοινωνίας.**

Σε επίπεδο Περιφερειών το 85% των τουριστικών υποδομών και κατ' επέκτασης της τουριστικής δραστηριότητας είναι συγκεντρωμένο σε πέντε μόλις Περιφέρειες. Η ίδια κατάσταση μεταφέρεται στις αφίξεις, στις διανυκτερεύσεις επισκεπτών, στα τουριστικά έσοδα στις θέσεις εργασίας αυτών των προορισμών. Αυτή η χωρίς προγραμματισμό και άδικη διάχυση του τουρισμού έχει ως απότοκο μια σειρά από αρνητικές επιπτώσεις όπως είναι **ο υπερτουρισμός, η μείωση της ανταγωνιστικότητας στις συγκεκριμένες περιοχές** και κατ' επέκταση στην χώρα, **η μικρής διάρκειας τουριστική περίοδος, η μη επάρκεια των πόρων, η ανάγκη εισαγωγής προϊόντων καθώς και ανειδίκευτου προσωπικού από τρίτες χώρες.**

Η αποκατάστασή της άδικης και στρεβλωτικής ανάπτυξης του τουρισμού σε επίπεδο χώρας με ένα σύγχρονο και βιώσιμο μοντέλο μόνο οφέλη μπορεί να προσφέρει. Στο νέο περιβάλλον **κάθε στρατηγική απόφαση για τον τουρισμό θα πρέπει να συνδέεται με την χωρική συσσώρευση της προσφοράς του κάθε προορισμού.** Θα πρέπει τόσο η κατάρτιση επενδυτικών προγραμμάτων όσο και η οριζόντια αδειοδότηση λειτουργίας νέων τουριστικών επιχειρήσεων να λαμβάνει υπόψη την **Φέρουσα Ικανότητα των Προορισμών** κατόπιν δημιουργίας σύγχρονων Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδίων για τον τουρισμό με έμφαση στην αειφόρο ανάπτυξη. Οφείλουμε να επικεντρωνόμαστε στην βιώσιμη υπεύθυνη τουριστική ανά-

πτυξη, τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, και στην ανάδειξη τρόπων για την προστασία και ανάδειξη του τουριστικού κεφαλαίου, την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων στις μειονεκτικές περιοχές (υποαπασχόληση, εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων), καθώς και πολιτικές για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της υπάρχουσας τουριστικής ανωδομής. Μια τουριστική ανάπτυξη η οποία με μετρήσιμα αποτελέσματα θα στηρίζει την τοπική οικονομία.

Ο Ελληνικός τουρισμός δεν αρκεί να είναι δίκαιος στην κατανομή του σε επίπεδο Περιφερειών αλλά με τρόπο δίκαιο να διαχέονται τα ωφελήματα του σε επίπεδο κοινωνίας. Ενώ τα αρνητικά side effect του τουρισμού όπως η όχληση, ο συνωστισμός, η μείωση των πόρων μιας περιοχής και η επιβάρυνση του περιβάλλοντος διαχέονται σε όλη την κοινωνία, δεν συμβαίνει το ίδιο με τις θετικές επιπτώσεις οι οποίες πολλές φορές περιορίζονται στο χώρο ενός resort.

Προτεραιότητα ο βιώσιμος υπεύθυνος ποιοτικός τουρισμός

Προτεραιότητα για την Ελλάδα πρέπει να αποτελεί ο **βιώσιμος υπεύθυνος ποιοτικός τουρισμός** όχι μόνο με την προστασία αλλά και την μετρήσιμη στήριξη των ίδιων πολιτών, των τοπικών κοινωνιών και της φύσης. Ένας **αιεφόρος τουρισμός** που ακολουθεί τις αρχές που θέτει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού “Travel, enjoy, respect” αλλά και support ο οποίος θα βασίζεται στον ίδιο τον άνθρωπο και θα στηρίζει τον άνθρωπο. Ένα βιώσιμο μοντέλο όπου ο σύγχρονος επισκέπτης θα επιδιώκει την αυθεντική επαφή με τους ντόπιους, μέσω βιωμάτων που θα τον βοηθήσουν να κατανοήσει τον τόπου που επισκέπτεται αλλά και τον ίδιο του τον εαυτό μέσα από το ταξίδι του. Να έχει τη δυνατότητα **να γνωρίσει την τοπική κουλτούρα, τον πολιτισμό, τις γεύσεις αλλά κυρίως τους ανθρώπους** του προορισμού που επισκέπτεται. Με τρόπο συλλογικό να διαχέονται αυτά τα ωφελήματα μέσα από τη χρήση τοπικών προϊόντων στα ξενοδοχεία και τις υπόλοιπες τουριστικές επιχειρήσεις δημι-

ουργώντας μια σύμπραξη αειφορίας. Η χώρα, οι επιμέρους προορισμοί και κατ' επέκταση οι τουριστικές επιχειρήσεις, θα πρέπει **να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους και δράσεις με την Ατζέντα 2030** για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) καθώς και τους δείκτες Environmental, Social&Governance (ESG).

Ο νέος σχεδιασμός για ένα πιο δίκαιο και συλλογικό **τουρισμό τοποθετεί τον άνθρωπο στο επίκεντρο του νέου οράματος** και με το μέλλον αυτό να συν-δημιουργείται από τους κατοίκους, τις επιχειρήσεις και τους επισκέπτες. Ο κάτοικος των προορισμών και ο επισκέπτης θα αντιμετωπίζονται ισότιμα με τα ίδια πλεονεκτήματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. **Κάτοικοι, επισκέπτες, επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια όλα μέρος μιας αειφόρου αλυσίδας αξίας που στόχο θα έχει την μεγιστοποίηση της αξίας για τον ίδιο τον προορισμό.** Η Κοπεγχάγη πρώτη έδειξε το δρόμο για τη νέα αυτή προσέγγιση στον τουρισμό.

Το νέο αυτό δίκαιο και συλλογικό περιβάλλον απαιτεί επαγγελματισμό, αποτελεσματο-κεντρικές προσεγγίσεις με δείκτες και μετρήσιμα αποτελέσματα. Ένα διαρκώς επαναπροσδιορισμένο με σύγχρονους όρους **πλουραλισμό**, μια νέα **σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα**, το πλέον χρήσιμο εργαλείο για όλες τις παρεμβάσεις που αξιώνουν βιωσιμότητα. **Σύγχρονους Οργανισμούς Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού** (Destination Management & Marketing Organization - DMMO), όχι κατ' όνομα, αλλά στην ουσία με τη δημιουργία συνεργατικών συστάδων ανά τουριστικό και όχι αποκλειστικά διοικητικό προορισμό ως σύγχρονο εργαλείο διαχείρισης. Απαιτούνται

νέες, διαφανείς, ανοιχτές και συμμετοχικές προσεγγίσεις διαχείρισης του τουριστικού μας προϊόντος με τους σύγχρονους DMMO να μοιάζουν περισσότερο με digital hub όπως συμβαίνει σε περιπτώσεις του εξωτερικού (city cards Amsterdam, smart city Dubrovnik, Visit Sud Sardegna, Tourism Vancouver, Seoul Topic, Darmstadt city data center). Σύγχρονες συνεργατικές συστάδες οι οποίες θα αποτελούν ένα cluster όλων των δημιουργικών δυνάμεων των προορισμών τόσο στη λήψη των αποφάσεων όσο και στην υλοποίηση στρατηγικών. Ντόπιοι - Προσωρινά Ντόπιοι, επιχειρηματίες τουρισμού και τοπική κοινωνία στην διαδικασία λήψης αποφάσεων και την εφαρμογή της σε μια πραγματικά δημόσια (P) – Private (P) – Community (C)- Customer (C) προσέγγιση (PPCC).

Αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών

Στη κατεύθυνση αυτή οι σύγχρονοι Ελληνικοί προορισμοί πρέπει να αξιοποιήσουν τις προηγμένες τεχνολογίες και να ενισχυθούν στην προσπάθεια κατανόηση των προτιμήσεων των ταξιδιωτών για την ανάπτυξη αειφόρων τουριστικών προϊόντων. Αξιοποιώντας χρηματοδοτικά εργαλεία να δημιουργηθεί σε κάθε προορισμό προηγμένα Digital Hub (DH) εξόρυξης πληροφορίας (data mining), καταγραφής (reporting), ανάλυσης ροών των επισκεπτών και αλληλεπίδρασης σε ελληνικούς προορισμούς. Η καινοτομία θα συνδυάζει προηγμένα προβλεπτικά μοντέλα με την **αξιοποίηση αναλύσεων μεγάλων δεδομένων (big data)** και μπορεί να βρίσκει εφαρμογές σε τεχνολογίες city-card για τη δημιουργία loyalty και αξίας για όλους. Με τον αυξημένο όγκο μεγάλων δεδομένων οι τουριστικές επιχειρήσεις και ο προορισμός όπου θα εφαρμοστούν τα digital hub επωφελούνται και μπορούν να παρθούν πιο στοχευμένες επιχειρηματικές αποφάσεις και να διευκολυνθεί το ταξίδι των επισκεπτών. **Αποτέλεσμα η δημιουργία και λειτουργία ενός διασυνδεδεμένου οικοσυστήματος με επίκεντρο τον τουρισμό και τον προορισμό με ανοιχτές πλατφόρμες που θα προτείνουν και δημιουργούν δυναμικά εξατομικευμένες υπηρεσίες.** Με τη χρήση της νέας γνώσης να συν-δημιουργήσουν σε πραγματικό χρόνο (real-time) μοναδικά προσωποποιημένα προϊόντα και υπηρεσίες για τους πελάτες τους συνδυάζοντας τον πολιτισμό, την κουλτούρα μας, τα τοπικά μας προϊόντα, τη γαστρονομία της κάθε περιοχής μέσω των οποίων θα ενισχύσουν τη θέση της Ελλάδας στη διεθνή τουριστική αγορά.

Καινοτομία και σχεδιασμός για πιο δίκαιο σύγχρονο συλλογικό σχεδιασμό, ένα συνασπισμό, στη βάση όλων αυτών των δημιουργικών δυνάμεων του κάθε προορισμού με επίκεντρο πάντα τον άνθρωπο και την βελτίωση της ποιότητας ζωής του. **Να συνδεθεί η υλική με τη άυλη διάσταση του τουρισμού μας, τη γαστρονομία και τα τοπικά προϊόντα, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, με την τεχνογνωσία, τις καλές πρακτικές και τις συμπεριφορές, με τα Πανεπιστήμια και την έρευνα.** Να δημιουργηθεί μια αλυσίδα αειφορίας με όλες αυτές τις καινοτόμες πρωτοπόρες προσπάθειες σε κάθε γωνιά της Ελλάδας να αποτελούν τη νέα μας ταυτότητα.

insocial

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΙΑ ΤΗ **ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

 Λυκαβηττού 11, 10672 Αθήνα 213 029 2500 • 213 029 2503

 www.in-social.gr info@insocial.gr